

vyšší vzdělanost, aby v každém státě a národě k vládě měl přístup duch poučený vědeckým a filosofickým poznáním dobra.“ Slovy těmi míní theism, o němž praví, že jest „filosofii nejen uspokojující jedince, nýbrž i stát“ a ukazuje, k jak neblahým důsledkům vede atheism v dnešním Rusku! Poslední spis Vorovkův, stejně jako jeho spisy dřívější, zaslouží si největší pozornosti! K.

Donath Oskar, Židé a židovství v české literatuře 19. a 20. století.

Díl II. od Jar. Vrchlického do doby přítomné. Brno 1930. Nákl. vlastním. Stran 283. — V pěti oddílech spisovatel, profesor německého státního gymnasia v Brně, výňatky ze spisovatelů po době Vrchlického usuzuje, jak který z nich soudí o Židech. Machara v konečném resumé nazývá přítelem Židů, neboť „láskyplně píše ve svých memoárových knihách o znamenitých Židech, s nimiž ho svedl osud“. Na stanovisku protilehlém je Petr Bezruč, jemuž „Židé jsou trnem v očích; v nich vidí kořistníky a škůdce českého živlu v Beskydech“. Viktor Dyk se posmívá konjunkturální přizpůsobivosti židovské a židovskému kšeftářství atd. Podíl Židů na české literatuře označuje Donath vzhledem ke krátké době, ve které se Židé přidružili k české kultuře, dosti značným, a uvádí jejich jména. Na konec cituje židovské básníky, „bez nichž bychom si moderní českou literaturu již ani mysliti nemohli“, jak se domnívá. Jsou to Richard Weiner, Otokar Fischer a Fr. Langer. Celá kniha jest vlastně apologií židovství vůči všemu českému. V tom se jde tak daleko, že na příklad výtku, činěnou Židům v české literatuře, že myslí německy, že germanisovali, chce vyvraceti tím, že prý česká veřejnost často sama sblížení bránila. Dále v úvodu tvrdí, že Židům „němectví zdálo se býti ztělesněním vsí snášenlivosti a německý jazyk a německá kultura mostem k ní“. Dále píše, že „německé úřadování v městech a na panstvích umožňovalo Židům přímý styk s úřady a znalost jazyka

německého jim dodávala duševní a sociální převahu nad českým sedlákem“. Jazykově je kniha správná, patrně spisovatel jest odchovancem české školy. Opraviti je na straně 4 vidie správným vidouc. N.

Dr. F. Kratina: Eidetická vloha u mládeže.

(Praha 1930.) — Eidetika je nejnovější oddíl psychologického výzkumu a jedná o tak zvaných názorových obrazech, které kladeny bývají psychologicky mezi pačítky a vjemy na jedné a mezi představami na druhé straně. Na zjev jejich upozornili už dříve Purkyně a Goethe, posledně pak Urbantschitsch. Nejvíce však propracována byla eidetika bratřími E. R. a V. Jaenschovými a školou marburskou. Kdežto paobraz a pačítka vyniká svou tuhostí fyziologického původu, je názorový obraz právě tak sice skutečný, ne pouze obrazivostí představovaný, ale labilnější, poněvadž souvisí více s vlivem vůle a psychického. Intenzitou a kvalitou svou liší se také od vjemu, se kterým může býti také současným. E. R. Jaensch spojuje paobraz, názorový obraz a představový obraz (představu) ve společnou skupinu „pamětových obrazů“. Nejznámější a nejnápadnější jsou ovšem názorové obrazy viděné (optické), které jsou viděny skutečně, ať při zavřených očích na tak zvané oční šedi, nebo při otevřených očích na nějaké projekční ploše (nejlépe tmavošedé). Na základě svých zkušeností vyjádřil Jaensch pracovní domněnku, že optické názorové obrazy jsou prvotní nediiferencovanou jednotou, ze které se vyvíjejí na jedné straně vjemy, na druhé optické představy. Eidetická vývojová fáze je tedy ontogenetickou (a možná také fylogenetickou) ranou formou vidění. W. Jaensch vybudoval dva různé biotypy basedowoidní (B) a tetavoidní (T) a vysvětliti se snažil eidetické zjevy fyziologicky v souvislosti se žlázou štítnou a účinností vápna v organismu. F. Kratina podává ve své práci výsledky svého zkoumání na mládeži olomoucké, zabývá se významem, který má eidetická vloha u mládeže. Mezi eidetikou

a inteligenci není zvláštních vztahů, souvislost s nadáním a věděním je nepatrná. Prospěšnou je eidetika optické paměti (tvarům a barvám) zájmu pro názorná data a obrazivosti, ač nemusejí právě eidetické náležitosti vesměs k vizuálnímu typu představovému. Zato však bývá u eidetiků patrným slabší soustředění pozornosti. Eideticky nadaní mívají selektivní tendence, zájmy a v nižších třídách středních škol náleží obyčejně k lepší polovině žáků. Proto mohla by se eidetická vložka státi metodickou pomůckou výchovy. Po pubertě se však tato vložka ztrácí obyčejně ve prospěch přemýšlení. Nazorové obrazy stojí příliš daleko od pojmově abstraktní oblasti, proto nelze ani se domnívati, že by Jaenschovy objevy mohly vésti k radikální změně v dosavadní pedagogické a didaktické praxi. Správně poukazuje Kratina na to, že nerozumně si vede pedagogika, která

chápe dítě jen jako dospělého v miniatuře. Paměť není po stránce strukturové jednotnou. Stejně psychické projevy mohou pocházet z různých psychologických příčin. Proto tedy přece zřetel k eidetické vložce může přinést i výchově i výuce určitý zisk.

S názorem Kratinovým shoduje se také W. Hansen (Über den gegenwärtigen Stand der eidetischen Forschung. Vierteljahresschrift für wissenschaftliche Pädagogik.). E. Spranger podobně poukazuje na význam strukturového vývoje „stupňovitými vrstvami vědomí i výkony“ a proto mohla by eidetika prospěti značně biologicky orientované psychologii. Kratinova studie jistě přichází vhod tomuto novému směru psychologickému, který razí si u nás pomalu jen cestu. Jestliže však má mu býti dobře rozuměno, nesmí se příliš vzdalovati od své genetické metody. Ć

Z literatury pro mládež.

Jan Borek: „Povídám, povídám pohádku...“

Třinácti pohádkami našich znamenitých pohádkářů K. J. Erbena, Bož. Němcové, B. Kuldy a J. Malého dostávají se malí čtenáři do vysněného světa s Plaváčkem, Zlatovláskou, Popelkou, Anuškou, Dlouhým, Širokým a Bystrozrakým, Smrtí — kmotříčkou, Babou Jagou, Jeníčkem a Mařenkou, domácími zvířátky, králem tchořem a sedmi havrany, aby v krásných vyprávěnkách si našli svůj svět a cestu pro vlastní život, před nímž stojí. Roztomilé podání, doprovozené skvělými barevnými a tónovými přílohami Adamkovými, krásná výprava, jasný tisk a pěkný papír. Vřele ji doporučujeme hlavně pro děti nižšího věku.

Ant. Jenne: „Dědečkovy povídačky.“

Hrst pohádek a bájí. S obrázky akademického malíře Fr. Vrobela, váz. 37 Kč. Autor je dobře znám svým pochopením dětské duše a porozuměním pro potřeby

mládeže. V pohádkovém království, O třech bratřích, O Dobráčkovi, Marin rybář a Kačka tanečnice, O královně Popelušce, O šotkovi Drobečkovi, O chudém království, O černém myslivci, O třech tovaryších, O smutném králi, U sedmi zlodějů, O divé saní a o Matěji Peciválovi dovede nejen zajímavě kreslit děj, ale i uložiti do něho nejedno cenné poučení a dobrou radu. Jeho pohádky a báje se dobře čtou a hezky pobaví i poučí. Rádi po nich sáhnou mladí i dospělí čtenáři. Vrobellovy ilustrace jsou pěkné.

Frank Wenig: „Paměti mouchy Gabriely.“

S obrázky K. T. Neumanna. Vydalo Ústřední nakladatelství a knihkupectví učitelstva československého v Praze VII. 160 str., cena váz. výtisku 21 Kč.

Profesor Mleziva našel ve starém archivu sešitek zápisků mouchy Gabriely, v nichž vypisuje učená tato moucha své paměti, vzpomínky z mládí, návštěvu v děvadle, co zaslechla v obecní radě, posvícení